

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΑΣ & ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

**Οι επιπτώσεις του τουρισμού σε μικρά νησιά.
Μελέτη περίπτωσης: Νάξος & Μικρές
Κυκλάδες**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εισηγήτρια: Μαριέττα Κάβουρα, 1730

Επιβλέπων: Δρ. Νικόλαος Τριχάς

©
2018

TECHNOLOGICAL EDUCATION INSTITUTE OF CRETE

SCHOOL OF MANAGEMENT AND ECONOMICS

DEPARTMENT OF COMMERCE & MARKETING

**The impact of tourism on small islands.
Case Study: Naxos and Small Cyclades**

DIPLOMA THESIS

Student: Marietta Kavoura, 1730

Supervisor: Dr. Nikolaos Trihas

©
2018

Υπεύθυνη Δήλωση: Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην πτυχιακή εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Εμπορίας και Διαφήμισης του Τ.Ε.Ι. Κρήτης.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σε αυτήν την εργασία θα διερευνήσουμε τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης που ποικίλουν στον ελληνικό νησιωτικό χώρο, με έμφαση στη Νάξο και στα μικρά νησιά που εντάσσονται στο Δήμο της Νάξου (Ηρακλεία, Σχοινούσα, Κουφονήσια και Δονούσα). Καταλήγουμε σε κάποια συμπεράσματα ώστε να έχουμε μία πρώτη εικόνα της καλύτερης δυνατής πολιτικής που πρέπει να εφαρμοστεί ώστε να βελτιωθεί η τουριστική ανάπτυξη με ζητούμενο τον μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων αυτής.

Λέξεις Κλειδιά: τουρισμός, τουριστική ανάπτυξη, επιπτώσεις, νησιά, Κυκλάδες

ABSTRACT

In this thesis we will explore the economic, environmental and social impacts of tourism development which differ in Greek islands with emphasis on Naxos and the small islands that form part of the municipality of Naxos (Irakleia, Schinoussa, Koufonisia and Donousa). We come up with some conclusions in order to get a first picture of the best possible policy to improve tourism development in order to minimize the negative impacts.

Key Words: tourism, tourism development, impacts, islands, Cyclades

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	10
10	
1.1 Η έννοια της τουριστικής ανάπτυξης.....	10
1.2 Μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης.....	11
Κύκλος ζωής τουριστικών προορισμών.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	14
2.1 Οικονομικές Επιπτώσεις του Τουρισμού.....	14
2.1.1 Συναλλαγματικές Εισροές και Αύξηση Θέσεων Εργασίας.....	14
2.1.2 Φορολογικά έσοδα για το κράτος.....	15
2.1.3 Περιφερειακή Ανάπτυξη.....	15
2.1.4 Διαρροή χρημάτων/Διασύνδεση του τουρισμού με τους λοιπούς κλάδους της οικονομίας.....	16
2.2 Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις του Τουρισμού.....	16
2.2.1 Φυσικό Περιβάλλον.....	17
2.2.2 Δομημένο ή Ανθρωπογενές Περιβάλλον.....	17
2.3 Κοινωνικές Επιπτώσεις του Τουρισμού.....	17
2.3.1 Τρόπος Ζωής και Αξίες.....	18
2.3.2 Ηθική Συμπεριφορά.....	18
2.4 Πολιτισμικές Επιπτώσεις του Τουρισμού.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΝΑΞΟΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΕΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ.....	20
3.1 Εισαγωγή.....	20
3.2 Νάξος.....	20
3.3 Δονούσα.....	22
3.4 Κουφονήσια.....	23
3.5 Σχοινούσα.....	25
3.6 Ηρακλειά.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	27
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	28

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή της πτυχιακής μου εργασίας κύριο Νικόλαο Τριχά για την πολύτιμη βοήθεια του.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Έπειτα από πολλές αναφορές από πολλούς ανθρώπους για το τι είναι τελικά ο τουρισμός προκύπτει μια γενική ιδέα η οποία λέει ότι ο τουρισμός είναι ένα πολυπρισματικό οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο συμβαίνει όταν τα άτομα αλλάζουν φυσικό περιβάλλον και ρυθμούς ζωής που τους ικανοποιούν ψυχοσωματικές ανάγκες και πνευματικές περιέργειες, μέσα από συνειδητή και αποκλειστικά για το σκοπό αυτό πρόσκαιρη μετακίνηση σε ξένο γεωγραφικό χώρο και παραμονή τους σε αυτόν για χρονικό διάστημα μέχρι ένα έτος, όπου αναπτύσσονται συγκεκριμένες δραστηριότητες αναψυχής, διακοπών, επιχειρηματικές, θρησκευτικές κ.ά.. Έτσι ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο με θεαματική δυναμική τα τελευταία πενήντα χρόνια. Στη χρονική αυτή διαδρομή ο τουρισμός άλλαξε μορφή και ένταση, ενώ συνεχώς εξελίσσεται και διαφοροποιείται σύμφωνα με τις εξελίξεις και τα εκάστοτε πρότυπα της οικονομίας και της κοινωνίας, στις οποίες δρα και αναπτύσσεται. Συνεπώς για να μιλάμε για ένα ευρέως αναγνωρίσιμο μέρος ως τουριστικό μέρος πρέπει να αναπτύξουμε τον τουρισμό στο συγκεκριμένο τόπο. Ο τουρισμός έχει συμβάλει πολύ στην βιώσιμη ύπαρξη ενός τόπου διότι του προσφέρει οικονομικά οφέλη, όπως εισροή συναλλάγματος, παροχή εργασίας, ανάπτυξη εμπορίου, εμφάνιση νέων επαγγελμάτων κ.ά. Εξίσου όμως με τα οφέλη που έχει η ανάπτυξη του τουρισμού για μία περιοχή, υπάρχουν και τα μειονεκτήματα, όπως η άνοση της παραοικονομίας, εμπορευματοποίηση της παράδοσης, υιοθέτηση συμπεριφορών που στοχεύουν στο εύκολο χρήμα κ.ά. Έτσι γίνεται σημαντική η καλή και σωστή ανάπτυξη του τουρισμού και ίσως να είναι απαραίτητο να εφαρμόζεται ένα είδος τουρισμού ανάλογα με το μέρος και τις ανάγκες που έχει.

Ο στόχος λοιπόν αυτής της εργασίας είναι να δούμε πως μπορεί να βελτιωθεί στο έπακρο η τουριστική ανάπτυξη στη Νάξο και στα μικρά νησιά των Κυκλάδων τα οποία εντάσσονται στο δήμο της Νάξου, τα οποία είναι η Ηρακλεία, η Σχοινούσα, τα Κουφονήσια και η Δονούσα. Για να επιτευχθεί αυτό θα αναλυθούν όλες οι επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης, καθώς θα γίνει και η ανάλυση των τόπων που μας ενδιαφέρουν για τη συγκεκριμένη περίπτωση.

Στο πρώτο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στην έννοια της τουριστικής ανάπτυξης καθώς είναι και το αντικείμενο της μελέτης μας, στα μοντέλα της τουριστικής ανάπτυξης ώστε να είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε το μοντέλο το οποίο είναι το καταλληλότερο για να

αναπτυχθεί σε κάθε νησί για την περίπτωση μας και στον κύκλο ζωής των τουριστικών προορισμών για να ξέρουμε από ποιες φάσεις περνάει η τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής.

Ύστερα, στο δεύτερο κεφάλαιο θα ονομάσουμε και θα αναλύσουμε τις επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης που υπάρχουν, πράγμα που θα μας δώσει την ευκαιρία να γνωρίζουμε πλήρως το κάθε αποτέλεσμα που θα έχουμε με την ανάπτυξη του τουρισμού.

Έπειτα στο τρίτο κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε τα νησιά τα οποία μας ενδιαφέρουν για τη συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης, αναλύοντας διάφορα στοιχεία τους όπως γεωγραφικά στοιχεία, τουριστικοί πόροι, χαρακτηριστικά τουρισμού.

Στο τέλος, το τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο, θα αναφερθούμε στα συμπεράσματά μας για την εργασία και τις διάφορες προτάσεις για την επίλυση των επιπτώσεων της τουριστικής ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1.1 Η έννοια της τουριστικής ανάπτυξης

Δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος ορισμός για την έννοια της ανάπτυξης. Αυτό συμβαίνει διότι σε κάθε κλάδο, όπως την γεωγραφία, την κοινωνιολογία και την οικονομία, ο όρος της ανάπτυξης χρησιμοποιείται από τον καθένα ξεχωριστά με διαφορετική άποψη για την θεωρία και για την μεθοδολογία στην ανάλυση και στη χρήση του. Μέσω ενός συλλογισμού που προέρχεται από το γεγονός ότι σε πολλές αναλύσεις υπάρχει συνεχής αναφορά της έννοιας της ενδογενούς συνδέοντάς την με την έννοια της ανάπτυξης, καταλήγουμε στον όρο ενδογενής ανάπτυξη. Φτάνουμε να μιλάμε για τοπική ανάπτυξη διότι η ενδογενής ανάπτυξη βασίζεται σε πόρους του κοινωνικού χώρου από τον οποίο ξεκινά και η τοπική ανάπτυξη ασχολείται με την ανάπτυξη ενός συγκεκριμένου χώρου. Η τοπική ανάπτυξη εξυπηρετεί την ποιότητα ζωής του τοπικού πληθυσμού. Είναι μια διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης και διορθωτικών αλλαγών.

Τα επίπεδα που χρειάζονται να δημιουργηθούν ώστε να καλλιεργηθεί η τοπική ανάπτυξη είναι τα εξής:

- Το οικονομικό στο οποίο οι επιχειρηματίες διαχειρίζονται τους τοπικούς παραγωγικούς συντελεστές με στόχο να είναι ανταγωνιστικοί στις αγορές.
- Το κοινωνικό-πολιτιστικό στο οποίο οι αξίες και οι τοπικοί δεσμοί είναι υπεύθυνοι για την διαδικασία.
- Ωστόσο, για να επιτευχθεί η στρατηγική της τοπικής ανάπτυξης χρειάζεται το πολιτικό-διοικητικό επίπεδο το οποίο θα προσφέρει ένα ευνοϊκό τοπικό οικονομικό πλαίσιο προστατεύοντάς το από της εξωτερικές απειλές.

Αυτές οι αναπτυξιακές στρατηγικές θα πρέπει να έχουν την δυνατότητα να αξιοποιήσουν τους διαθέσιμους πόρους και να ελέγχουν την αναπτυξιακή διαδικασία. Σε αυτό είναι απαραίτητη η συνεισφορά του ντόπιου πληθυσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης και των τοπικών επιχειρηματιών σε όλη τη διαδικασία ώστε να πετύχουν οι στρατηγικές. Η δράση των αναπτυξιακών πολιτικών επιβάλλεται να είναι οι επιχειρηματικές δραστηριότητες. Γι' αυτό οι ενέργειες που χρειάζονται να γίνουν είναι από πλευράς ντόπιων επιχειρηματιών, να συμβάλουν στις διαδικασίες ανάπτυξης και διορθωτικής αλλαγής της περιοχής τους. Οι ιδιωτικοί και δημόσιοι φορείς να εφαρμόσουν ένα πολυδιάστατο σχήμα

λήψης αποφάσεων και αναγκαίο η τοπική αυτοδιοίκηση να πληροφορείται από τον πληθυσμό συνεχώς για τις τοπικές ανάγκες και να ενεργεί ως συντονιστής όλων των αναπτυξιακών προσπαθειών. Οι ενέργειες αυτές θα εξασφαλίσουν μία ολοκληρωμένη ανάπτυξη μιας περιοχής κάτω από την διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης.

1.2 Μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης

Στατικά Μοντέλα: Πολλοί συγγραφείς απεικονίζουν με σχήματα την μορφή των παραθαλάσσιων τουριστικών θέρετρων ώστε να καθορίσουν με ακρίβεια τις διάφορες ζώνες που διαδραματίζεται η τουριστική δραστηριότητα. Μέσω μελετών ορισμένων συγγραφέων αναδεικνύονται μοντέλα που περιέχουν ζώνες, όπως τις αποκαλούν οι ίδιοι. Αυτές οι ζώνες χωρίζονται στις εξής κατηγορίες: την παραλία, ως κύρια ζώνη και έπειτα την αποβάθρα και τα ξενοδοχεία. Ωστόσο από κάποιους παρατηρούνται και κάποιες επιπλέον ζώνες, όπως το επιχειρηματικό κέντρο, τις γειτονιές που κατοικεί ο ντόπιος πληθυσμός, το τουριστικό θέρετρο και τις αγροτικές περιοχές.

Εξελικτικά Μοντέλα: Τα εξελικτικά μοντέλα από την άλλη έχουν επίκεντρο θέμα τις δράσεις που συμβάλουν στη μετεξέλιξη κάποιου τουριστικού θέρετρου. Και γι' αυτά τα μοντέλα εντοπίστηκαν στοιχεία μέσα από μελέτες διάφορων συγγραφέων. Τα στοιχεία που παρατηρήθηκαν για τα εξελικτικά μοντέλα είναι έξι στάδια, τα οποία διαχωρίζονται με βάση την εξέλιξή τους διαδοχικά. Δηλαδή στο πρώτο στάδιο, με ονομασία πρώιμο παραδοσιακό στάδιο, οι τουρίστες βρίσκονται στο μέρος για απλή επίσκεψη στους συγγενείς τους και δεν έχουν πρόθεση να παραμείνουν αλλά να φύγουν. Στο δεύτερο, με ονομασία προχωρημένο παραδοσιακό στάδιο, οι πιο πλούσιοι ντόπιοι κάτοικοι κατασκευάζουν εξοχικές κατοικίες δημιουργώντας τις πρώτες υποδομές. Στο τρίτο, με ονομασία αρχικό τουριστικό στάδιο, για να εξυπηρετηθούν οι πρώτοι τουρίστες που εμφανίζονται στην περιοχή κατασκευάζονται από τους ντόπιους μερικά καταλύματα. Στο τέταρτο, με ονομασία πρόωρο τουριστικό στάδιο, λόγω της αυξημένης ζήτησης των τουριστών για να καλυφθούν οι ανάγκες τους κατασκευάζονται οργανωμένες τουριστικές επιχειρήσεις. Στο πέμπτο, με ονομασία εξελισσόμενο τουριστικό στάδιο, επειδή θεωρείται πια ο τουρισμός σαν χρήσιμος για το συμφέρον του ντόπιου πληθυσμού, κατασκευάζονται συνεχώς και με αυξανόμενο αριθμό κτίρια. Στο έκτο και τελευταίο στάδιο, με ονομασία εντατικό τουριστικό στάδιο, υπάρχει πια ολοκληρωμένη εξέλιξη αφού κατασκευάζεται ξενοδοχείο πολυτελείας, το μέρος

αστικοποιείται και ο τουρισμός είναι η κυριότερη οικονομική δραστηριότητα. Σε μία άλλη μελέτη εντοπίζονται τα στάδια της εξερεύνησης, της κατασκευής της υποδομής και της εξάπλωσης του οικισμού. Επίσης μία άλλη δίνει τις εξής φάσεις: Φάση Α με ονομασία πριν από την ανάπτυξη, Φάση Β με ονομασία εμφάνιση του εξερευνητή-τουρίστα, Φάση Γ με ονομασία κατασκευή του πρώτου ξενοδοχείου, Φάση Δ με ονομασία οικιστική ανάπτυξη σε σειρά, Φάση Ε με ονομασία ίδρυση του επιχειρηματικού κέντρου, Φάση ΣΤ με ονομασία κατασκευή ξενοδοχείων μακριά από την παραλία, Φάση Ζ με ονομασία κατασκευή δεύτερου δρόμου και Φάση Η με ονομασία διαχωρισμός του ψυχαγωγικού από το επιχειρηματικό κέντρο.

Από τα παραπάνω μοντέλα παρατηρείται η διάθεση μετασχηματισμού των θέρετρων σε αστικό χώρο, μέσω της οικιστικής ανάπτυξης σε σειρά όπου η παραλία επεκτείνεται με την κατασκευή όλο και περισσότερης υποδομής, ξενοδοχείων και άλλων τουριστικών επιχειρήσεων στην προσπάθεια ικανοποίησης της τουριστικής ζήτησης.

1.3 Κύκλος ζωής τουριστικών προορισμών

Επειδή στα μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης διαπιστώθηκε ότι τα μοντέλα αυτά βασίζονται στη μορφή των θέρετρων και μάλιστα σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή στον κύκλο ζωής τουριστικών προορισμών θα μελετηθεί η εξέλιξη των παράκτιων τουριστικών θέρετρων. Με βάση το μοντέλο του Butler υπάρχουν έξι στάδια. Στο πρώτο στάδιο της **εξερεύνησης**, υπάρχει επίσκεψη των τουριστών με προσωπική επιλογή του προορισμού και στον προορισμό αυτόν τα κτίρια και οι υπηρεσίες είναι ντόπιας ιδιοκτησίας. Στο δεύτερο της **εμπλοκής** οι ντόπιοι επιχειρηματίες προσφέρουν υπηρεσίες και χώρους διαμονής, εστίασεως και ψυχαγωγίας στους τουρίστες εξαιτίας των περισσότερων και συχνότερων αφίξεων τους. Στο τρίτο της **ανάπτυξης** η τουριστική υποδομή αυξάνεται, μέσω της εντατικής διαφήμισης του προορισμού δημιουργείται μια τακτική τουριστική αγορά και ο αριθμός των τουριστών κατά τις περιόδους αιχμής υπερκαλύπτει τον αριθμό των ντόπιων κατοίκων. Στο τέταρτο της **εδραίωσης** ο συνολικός αριθμός των τουριστών είναι ακόμη αυξημένος και μάλιστα υπερβαίνοντας τον αριθμό των μόνιμων κατοίκων ωστόσο μειώνεται ο ρυθμός αύξησής τους, οι ντόπιοι εστιάζουν στην επέκταση της τουριστικής περιόδου και της αύξησης του μεριδίου της τουριστικής αγοράς. Επίσης δημιουργείται το πρώτο επιχειρηματικό κέντρο και κάποια από τα υπάρχοντα κτίρια φθείρονται και θεωρούνται υποδεέστερα. Στο πέμπτο του **μαρασμού**, λόγω του μεγάλου αριθμού τουριστών ο τουριστικός προορισμός φτάνει στον

κορεσμό. Έχει πια εδραιωθεί. Ωστόσο λίγες νέες επιχειρήσεις ξεκινούν τη λειτουργία τους, η γη και τα κτίρια χάνουν την αξία τους και αυξάνεται η ιδιοκτησία από τον ντόπιο πληθυσμό επειδή δεν είναι πια της μόδας. Φθάνει στη φάση του μετά-μαρασμού όπου υπάρχει συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου χάνοντας την ανταγωνιστικότητά του και οι υποδομές αλλάζουν χρησιμότητα, γίνονται εξοχικές κατοικίες ή παραμένουν άδειες. Στο έκτο και τελευταίο στάδιο της **αναζωογόνησης** υπάρχει εκμετάλλευση πόρων που δεν έχουν αξιοποιηθεί μέχρι τώρα και εξέλιξη τεχνητών ατραξιόν. Επίσης κατασκευάζονται καζίνο για να βοηθηθεί η τουριστική βιομηχανία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

2.1 Οικονομικές Επιπτώσεις του Τουρισμού

Με την ανάπτυξη του τουρισμού υπάρχουν διάφορες επιπτώσεις στην οικονομία. Οι οικονομίες που επηρεάζονται είναι της χώρας που διαμένει ο τουρίστας αλλά και της χώρας που επισκέπτεται. Πιο συγκεκριμένα για την χώρα υποδοχής των τουριστών εκδηλώνονται οι παρακάτω επιπτώσεις.

2.1.1 Συναλλαγματικές Εισροές και Αύξηση Θέσεων Εργασίας

Ο τουρισμός βοηθάει στο να δημιουργηθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την προσέλκυση των συναλλαγμάτων εισροών με σκοπό τη διατήρηση της οικονομίας ενός κράτους και την αύξηση των εισοδημάτων του ντόπιου πληθυσμού μέσω του ξένου συναλλάγματος. Πολλές κυβερνήσεις έχουν επανεκτιμήσει τον ρόλο του τουρισμού αφού παρατηρούν ότι δημιουργεί εισοδήματα και νέες θέσεις εργασίας. Αυτή η διαπίστωση γίνεται αντιληπτή από την χρησιμότητα του τουρισμού πάνω σε ακατάλληλο έδαφος όπως την μεγάλη ανεργία σε πολλά κράτη και την μειωμένη ζήτηση εργατικού δυναμικού λόγω τεχνολογικών επιτευξέων. Ο τουρισμός ωστόσο δημιουργεί μερικά πλεονεκτήματα και μερικά μειονεκτήματα. Πρώτο πλεονέκτημα είναι οι θέσεις που δημιουργούνται στην τουριστική βιομηχανία, σε επιχειρήσεις, όπως ξενοδοχεία, τουριστικά γραφεία και εστιατόρια, δημιουργούν νέες ευκαιρίες για απασχόληση σε άλλους μη τουριστικούς τομείς, όπως στις κατασκευές, στη μεταποίηση, στις υπηρεσίες, στη γεωργία και στην κτηνοτροφία. Ωστόσο αυτό εμπεριέχει ένα κίνδυνο διότι το ύψος των έμμεσων θέσεων εργασίας εξαρτάται από τις διασυνδέσεις. Σε μία απλή οικονομία οι διασυνδέσεις είναι μικρές έτσι οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται στις μη τουριστικές επιχειρήσεις είναι λίγες. Στις πιο σύνθετες οικονομίες, οι τουριστικές επιχειρήσεις έχουν περισσότερες δυνατότητες για την αγορά πρώτων υλών από ντόπιους προμηθευτές, ενώ η πιθανότητα για τη δημιουργία έμμεσων θέσεων εργασίας αυξάνεται. Μία άλλη επίπτωση που παίρνει δύο μορφές είναι η εποχικότητα. Η εποχικότητα δημιουργεί διακυμάνσεις στα επίπεδα της τοπικής και της περιφερειακής απασχόλησης και οι εργαζόμενοι στον τουρισμό είναι αναγκασμένοι να βρουν άλλη απασχόληση ή ακόμα να παραμείνουν άνεργοι κατά τη νεκρή περίοδο. Η θετική πλευρά της είναι να παρέχει ένα επιπρόσθετο εισόδημα για τον εργαζόμενο και η αρνητική

να μην εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό εισόδημα για την διαβίωσή τους όταν είναι η μοναδική πηγή εισοδήματος.

2.1.2 Φορολογικά έσοδα για το κράτος

Έξοδα των κυβερνήσεων είναι να διαθέτουν ετησίως συγκεκριμένα ποσά για την διατήρηση ενός οργανισμού τουρισμού και για τη διαφήμιση της τουριστικής τους βιομηχανίας στο εξωτερικό. Τα χρήματα που ξοδεύονται από τις κυβερνήσεις για την ανάπτυξη εξυπηρετούν και τους τουρίστες αλλά και τους ντόπιους κατοίκους. Ωστόσο οι κυβερνήσεις επιδιώκουν κάποιο κέρδος από αυτήν την διαδικασία. Η φορολογική και νομική δομή κάθε χώρας είναι περιστάσεις από τις οποίες εξαρτώνται τα κυβερνητικά έσοδα. Τα έσοδα αυτό προέρχονται από τη φορολόγηση αερολιμένων, το Φόρο Παρεπιδημούντων, το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας στα αγαθά και στις υπηρεσίες και τους φόρους στα εισοδήματα των υπαλλήλων που εργάζονται στον τουρισμό. Το μειονέκτημα στην περίπτωση αυτή είναι η μείωση των εισοδημάτων του ιδιωτικού τομέα αλλά και μεγάλη διαρροή εισοδημάτων από φόρους για τις κυβερνήσεις που καταλήγουν σαν παράνομες συναλλαγές, αφού διαφεύγουν την φορολογία εξαιτίας της παραοικονομίας.

2.1.3 Περιφερειακή Ανάπτυξη

Στόχος των κυβερνήσεων είναι η επίτευξη μιας ισομερούς διασποράς της ανάπτυξης σ' όλη την επικράτεια μιας χώρας ή ενός νησιού επειδή πολλοί αναπτυξιολόγοι δεν αντιλαμβάνονται ότι υπάρχουν και άλλες στρατηγικές οικονομικοκοινωνικής ανάπτυξης, όπως την ανάπτυξη του τουρισμού στην ύπαιθρο, μακριά από τα αστικά κέντρα. Διαδικασίες οι οποίες χρειάζονται να γίνουν ώστε να επιτευχθεί η ανάπτυξη αυτή είναι πρώτον οι θέσεις εργασίας να δημιουργούνται στις περιοχές που κατοικεί ο πληθυσμός, δεύτερον η δημιουργία των θέσεων αυτών να μην απαιτεί υψηλές επενδύσεις κεφαλαίου, τρίτον οι μέθοδοι παραγωγής που υιοθετούνται να είναι απλές για να μην απαιτείται προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης και τέταρτον να εξαιρεθεί η διαρροή συναλλάγματος λόγω της αγοράς εισαγόμενων προϊόντων-υπηρεσιών μέσω της επιλογής των ντόπιων πρώτων υλών. Πλεονέκτημα για την περιφερειακή ανάπτυξη είναι η δημιουργία θέσεων εργασίας για ένα μεγάλο αριθμό ανεπίδικευτων ατόμων που κατοικούν στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές,

όπου οι ευκαιρίες για άλλες μορφές απασχόλησης είναι περιορισμένες. Ωστόσο μπορεί να υπάρξει και μειονέκτημα στην ανάπτυξη διότι οδηγεί σε περιφερειακές ανισότητες εξαιτίας της ανάπτυξης των ορισμένων ελκυστικών περιοχών ενώ υπάρχουν άλλες περιοχές που παραμελούνται.

2.1.4 Διαρροή χρημάτων/Διασύνδεση του τουρισμού με τους λοιπούς κλάδους της οικονομίας

Όταν μία χώρα εισάγει μεγάλη ποσότητα προϊόντων ώστε να καλυφθεί η καταναλωτική ζήτηση εμφανίζεται διαρροή χρημάτων. Η διαρροή επηρεάζεται όταν μια χώρα εκμεταλλεύεται τους δια τομεακούς συνδέσμους. Στην περίπτωση που οι χώρες είναι τριτοκοσμικές, πολλά από τα αγαθά και τις υπηρεσίες εισάγονται και έτσι οι οικονομικές απολαβές από την τουριστική κατανάλωση είναι περιορισμένες. Όταν όμως είναι ισχυρές, το συνάλλαγμα που ξοδεύεται από τους τουρίστες εξαπλώνεται πολλαπλασιαστικά σε όλη την οικονομία διότι οι οικονομίες μπορούν να διαθέσουν την πλειοψηφία των αγαθών και των υπηρεσιών που απαιτεί η τουριστική βιομηχανία. Μία άλλη επιρροή είναι η δομή της ιδιοκτησίας και του ελέγχου της τουριστικής βιομηχανίας. Συγκεκριμένα όσο μεγαλύτερο είναι ένα ξενοδοχείο τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση για την εισαγωγή προϊόντων επειδή είναι ξένης ιδιοκτησίας και αγοράζουν προϊόντα σε χαμηλότερες τιμές από ξένες αγορές. Επίσης όταν οι εργαζόμενοι δεν κατοικούν μόνιμα σ' αυτές ένα μέρος των μισθών τους διαρρέει έξω από το κύκλωμα. Η κυριότερη διαρροή όμως συμβαίνει όταν οι κυβερνήσεις απαλλάσσουν τελωνειακούς δασμούς ή φόρους τις ξένες επιχειρήσεις ως αναπτυξιακό κίνητρο.

2.2 Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις του Τουρισμού

Στο περιβάλλον υφίσταται μία σκληρή και απρονόητη αντιμετώπιση των αγαθών του από τα οποία είμαστε εξαρτημένοι, όπως το νερό και τα δέντρα, διότι ο κόσμος κυβερνάται από τα αστικά κέντρα, που οι πολίτες τους έχουν αποκοπεί από οποιαδήποτε μορφή ζωής, και έτσι το συναίσθημα να ανήκει κάποιος σε ένα οικοσύστημα δεν αναπτρώνεται. Έτσι δημιουργούνται σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα διότι ο τουρισμός αναπτύσσεται συχνά σε ευαίσθητα περιβάλλοντα, όπως σε μικρά νησιά, σε παράκτιες περιοχές, σε ορεινά και αλπικά εδάφη και σε περιοχές πολιτιστικού, ιστορικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.

Καταλήγουμε να έχουμε επιπτώσεις στο φυσικό και δομημένο ή ανθρωπογενές περιβάλλον μας. Αυτές οι επιπτώσεις είναι αναπτύσσονται στις παρακάτω ενότητες.

2.2.1 Φυσικό Περιβάλλον

Οι κυριότερες επιπτώσεις του τουρισμού εμφανίζονται κατά τη διάρκεια της παραμονής του τουρίστα στο φυσικό περιβάλλον. Οι επιπτώσεις εξαρτώνται από το μέσο μεταφοράς που χρησιμοποιεί ο κάθε τουρίστας. Ακόμα και η ποδηλασία μπορεί να βλάψει περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές. Τα περισσότερα μέσα μεταφοράς, όπως λεωφορεία, αυτοκίνητα και μοτοσικλέτες, μπορούν να προκαλέσουν ατμοσφαιρική ρύπανση και καταστροφή σε ιστορικά μνημεία. Μία άλλη επίπτωση του τουρισμού είναι να προκαλέσει μπλακάουτ ηλεκτρικού ρεύματος ή προβλήματα ανεφοδιασμού ύδατος επειδή οι απαιτήσεις του για παροχή ενέργειας και νερού είναι υψηλές. Για να καλυφθούν οι ανάγκες του χρησιμοποιούνται οι φυσικοί πόροι για την παροχή θερμότητας, κλιματισμού, φωτισμού, πόσιμου νερού και λοιπά και έτσι δημιουργούνται ελλείψεις στο φυσικό περιβάλλον όταν είναι περίοδος αιχμής.

2.2.2 Δομημένο ή Ανθρωπογενές Περιβάλλον

Πλεονέκτημα για το δομημένο ή ανθρωπογενές περιβάλλον είναι η συντήρηση πολλών υπαρχόντων αξιοθέατων μέσω των χρημάτων που μαζεύονται από την πληρωμή εισιτηρίων εισόδου, αφού τα χρήματα αυτά βοηθάνε στην προστασία τους, την διατήρησή τους και την αναπαλαίωσή τους. Από την άλλη υπάρχουν και μειονεκτήματα όπως η οπτική ακαλαισθησία και καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, αφού υπάρχει μεγάλη ζήτηση οικοπέδων για την κατασκευή ξενοδοχείων, συγκροτημάτων αναψυχής και τουριστικής υποδομής. Επίσης προκαλείται έλλειψη σχεδιασμού χρήσης γης, αυθαίρετη δόμηση, ανεπαρκής διαχείριση των απορριμμάτων και ελλείψεις στην υποδομή με την συγκέντρωση μαζικού τουρισμού σε μία περιοχή.

2.3 Κοινωνικές Επιπτώσεις του Τουρισμού

Οι τουρίστες μεταφέρουν μαζί τους διαφορετικά κίνητρα, προκαταλήψεις και την επιθυμία «να ανακαλύψουν κάτι το νέο». Όταν υπάρχει αύξηση του αριθμού τους προκαλούνται αμετάκλητες αλλοιώσεις στις κοινωνικές δομές, τις αξίες και τις παραδόσεις. Σαν επιπτώσεις

της προσέλευσής τους είναι η επαφή τους με τον ντόπιο πληθυσμό διότι αγοράζοντας κάποιο αγαθό ή υπηρεσία από κάποιο ντόπιο ή όταν κάθονται δίπλα-δίπλα σε μία παραλία ή σε κάποιο νυχτερινό κέντρο υπάρχει ανταλλαγή πληροφοριών και ιδεών.

2.3.1 Τρόπος Ζωής και Αξίες

Σαν πλεονέκτημα η τουριστική βιομηχανία έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας. Έτσι λύνει το πρόβλημα της μετανάστευσης και της αστικοποίησης αφού συγκρατεί τον πληθυσμό της υπαίθρου και των νησιωτικών περιοχών στον τόπο που γεννήθηκαν. Ωστόσο αυτό εμπεριέχει και ένα μειονέκτημα αφού έχει αφαιρέσει την ισχύ από τα παραδοσιακά γηραιότερα μέλη της οικογένειας και έτσι αλλοιώνεται η δομή και η θέση των ατόμων στην κοινωνία. Σαν μειονέκτημα είναι η πειθώ των τουριστών να υιοθετούν οι ντόπιοι κάτοικοι την συμπεριφορά και τον τρόπο ζωής τους δηλαδή τα πρότυπα κατανάλωσης και συμπεριφοράς. Αυτή η επιρροή των τουριστών καταστρέφει τις πολιτιστικές αξίες και τις κοινωνικές συνήθειες των κατοίκων της περιοχής.

2.3.2 Ηθική Συμπεριφορά

Αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού στην ηθική συμπεριφορά των κατοίκων είναι πρώτον η πορνεία αφού μέσω του τουρισμού υπάρχει αύξηση της πορνείας και των άλλων σχετιζόμενων σεξουαλικών δραστηριοτήτων. Δεύτερον, η εγκληματικότητα αφού ο τουρισμός έχει οδηγήσει σε αύξηση των διαρρήξεων και των βιασμών. Τρίτον, είναι ο τζόγος που αναπτύσσεται μέσω της κατασκευής των καζίνο με αφορμή την αναζωογόνηση μιας περιοχής. Τέταρτον, είναι ο αλκοολισμός αφού τα μαγαζιά που ανοίγουν για να προσφέρουν αλκοολούχα ποτά στους τουρίστες αυξάνουν τις ευκαιρίες για την κατανάλωση αλκοόλ από τους ντόπιους κατοίκους. Πέμπτον, τα ναρκωτικά και η επαιτεία αφού υπάρχουν προορισμοί με ελεύθερη την εμπορία και την κατανάλωση ναρκωτικών ουσιών αλλά και ορισμένα υποανάπτυκτα κράτη στα οποία οι ντόπιοι ζητιανεύουν από τους τουρίστες.

2.4 Πολιτισμικές Επιπτώσεις του Τουρισμού

Πλεονέκτημα στις πολιτισμικές επιπτώσεις είναι η ενθάρρυνση και οικονομική ώθηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, όπως των παραδοσιακών χορών, της μουσικής και του

θεάτρου, ενώ ο τουρισμός συμβάλλει στη συντήρηση και μερικές φορές στην αναζωογόνηση της χειροτεχνίας, της εγγενούς τέχνης, της λαογραφίας, των τοπικών πανηγυριών και των φεστιβάλ. Ωστόσο υπάρχει και ένα μειονέκτημα διότι ο τουρίστας ενδιαφέρεται περισσότερο για το εξωτικό παρά για το αυθεντικό περιβάλλον κι έτσι οι τουριστικοί προορισμοί αναδιαμορφώνουν τις πολιτιστικές τους δραστηριότητες και οι κάτοικοι προσφέρουν αυτό που ενδιαφέρει τους τουρίστες στην προσπάθεια να τους προσελκύσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΝΑΞΟΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΕΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ

3.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα νησιά που μας ενδιαφέρουν για τη συγκεκριμένη μελέτη. Τα νησιά αυτά είναι πρωτίστως η Νάξος και η Δονούσα, η Σχοινούσα, τα Κουφονήσια και η Ηρακλειά. Τα στοιχεία που θα παρουσιαστούν για τα συγκεκριμένα νησιά είναι τα γεωγραφικά στοιχεία, οι τουριστικοί πόροι, και τα χαρακτηριστικά. Στόχος αυτού του κεφαλαίου είναι να γνωρίσουμε πρώτα τα νησιά έτσι ώστε να δούμε πάνω σε ποια βάση υπάρχει ανάπτυξη του τουρισμού ή ποιο έδαφος υπάρχει για την ανάπτυξη ή και για να δούμε μέχρι που μπορεί να φτάσει η ανάπτυξη του τουρισμού έτσι ώστε να κατανοήσουμε τις επιπτώσεις που υπάρχουν ή θα υπάρξουν σε αυτά τα νησιά.

3.2 Νάξος

Η Νάξος είναι το μεγαλύτερο νησί των Κυκλάδων, στο Αιγαίο Πέλαγος. Το σχήμα της είναι ελλειψοειδές και ένας ορεινός όγκος από Βορά προς Νότο διασχίζει το νησί. Βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο του Αιγαίου, στις ανατολικές Κυκλάδες έχοντας προς βόρεια τη Μύκονο, ανατολικά τη Δονούσα, νοτιοανατολικά την Αμοργό, προς νότια την Ίο και δυτικά τη Πάρο. Απέχει από το λιμάνι του Πειραιά 103 ναυτικά μίλια και από το λιμάνι της Ραφήνας 87 ναυτικά μίλια. Η ακτογραμμή της Νάξου δεν παρουσιάζει κοιλώσεις ανεπτυγμένες ούτε ασφαλή φυσικά λιμάνια και γι' αυτό το λόγο οι κάτοικοι ασχολούνται περισσότερο με γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες και πολύ λίγο με αλιευτικές. Στο βόρειο και βορειοανατολικό άκρο του νησιού υπάρχει ο ορμίσκος του Απόλλωνα που παρέχει μερική ασφάλεια στα πλοία, κυρίως από νοτιοδυτικούς ανέμους. Στα δυτικά η χερσόνησος Στελίδα σχηματίζει τον όρμο του Αγίου Προκοπίου, στα βόρεια του οποίου βρίσκεται η Χώρα και το κύριο λιμάνι του νησιού. Τα πρώτα λιμενικά έργα ξεκίνησαν το 1919 με την ένωση της νησίδας Παλάτια ή Στρογγύλης ή Βάκχου. Τέλος, στα νότια βρίσκεται ο ορμίσκος Πάνορμος που εξασφαλίζει τα πλοία από βόρειους ανέμους.

Γενικά η Νάξος έχει σχήμα ωσειδές και γεωφυσικά διακρίνεται στην ορεινή Νάξο (ανατολική και βόρεια) και στην πεδινή Νάξο (δυτική και νότια). Η Νάξος έχει έκταση 442 τετρ. χλμ. και είναι το μεγαλύτερο νησί των Κυκλάδων. Έχει έδαφος ορεινό και τα κυριότερα ακρωτήρια της Νάξου είναι ο Σταυρός, Μουτσούνα, Πάνορμος, Κατωμεριά, Κούρουπας, Παρθένος, Προκόπη, Μουγκρί, Γαϊτάνη και Αιμιλιανός. Γεωλογικά, η Νάξος αποτελεί ένα

πλούσιο γεωλογικό πάρκο από κρυσταλλοσχιστώδη πετρώματα μη αξιοποιήσιμο ακόμη. Τα πετρώματα αυτά είναι κυρίως κρυσταλλοπαγείς σχιστόλιθοι, γνεύσιοι και μάρμαρα σε εναλλασσόμενα στρώματα με όγκους γρανίτη, κοντά σχετικά στην πόλη της Νάξου και στο βορειοδυτικό τμήμα του νησιού. Πετρώματα πλειστοκαινού περιόδου υπάρχουν στη χερσόνησο της Στυλίδας, κυρίως ψαμμίτες, καθώς και βόρεια-βορειοανατολικά κοντά στις παράκτιες περιοχές του νησιού. Επίσης απαντώνται και πλούσια εκρηξιγενή πετρώματα κοντά στις Εγγαρές και αλλού. Εκτός όμως των μαρμάρων στο κέντρο και βορειοανατολικά κοντά στη Κόρωνο, υπάρχουν επίσης τα περίφημα κοιτάσματα σμύριδας. Το μοναδικό μέρος του κόσμου, στο οποίο απαντάται το συγκεκριμένο πέτρωμα, η σμύριδα σε εκμεταλλεύσιμη ποσότητα, είναι το νησί της Νάξου και θεωρείται υψηλής ποιότητας. Όλα τα άλλα ανά τον κόσμο παρόμοια σμυροειδή κοιτάσματα είναι διαφορετικής υφής και ποιότητας πού αποτελούν μια απλή απομίμηση της καθαρής σμύριδας. Η σμύριδα της Νάξου ήταν γνωστή στους αρχαίους Έλληνες ως λίθος η τας ψήφους οι δακτυλιόγλυφοι σμήχουσι. Είναι ορυκτό που συνίσταται από κορούνδιο (Al_2O_3) με ανάμιξη μαγνητίτη, και προϊόντων χημικής αποσάθρωσης του τελευταίου δηλαδή αιματίτη και λειμωνίτη. Ως επουσίωδη συστατικά μπορεί να περιέχει χαλαζία, σιδηροπυρίτη, μοσχοβίτη, τουρμαλίνη, βιστίτη κ.ά. Το χρώμα της σμύριδας είναι κυανόμαυρο ή κατάμαυρο με πολλή μεγάλη σκληρότητα που πλησιάζει τον αριθμό 9 (εκ του κορουνδίου που περιέχει). Απαντάται σε κρυσταλλοσχιστώδεις περιοχές συνήθως σε μορφή κοίτης (λεκάνης) φωλιάς ή και φλέβας. Τα κοιτάσματά της ως επί το πλείστον εντοπίζονται εντός στρωμάτων μαρμάρου και δολομίτη. Τη Νάξο κατατέμνει από βόρεια προς νότια μία ορεινή ράχη σχεδόν ενιαία γυμνή και βραχώδης με υπέροχες γεωλογικές μορφές κυρίως στην κεντρική πλευρά της, κοντά στην Κεραμωτή και στη νότια, σχηματίζοντας δύο κορυφές (όρη) τον Ζα (ή Ζευς) και το όρος Κόρωνος. Η κορυφή του Ζα έχει ύψος 1.002 μέτρα και είναι η ψηλότερη κορυφή στις Κυκλάδες. Λόγω του ορεινού της όγκου το κλίμα που διαμορφώνεται είναι ήπιο. Το χειμώνα δεν αποκλείεται η χιονόπτωση στις κορφές του Ζα και της Κορώνου.

Οι τουριστικοί πόροι της Νάξου είναι πολλοί. Η Νάξος λόγω της ανάπτυξής της πλέον έχει σε πολλούς τουριστικούς πόρους και την ανάλογη ανάπτυξή τους. Για παράδειγμα έχει πολλά μουσεία, πολλούς αρχαιολογικούς χώρους, μεγάλη και συστηματική παραγωγή τοπικών προϊόντων, το μοναδικό στο κόσμο ορυχείο σμύριδας και πολλές από τις παραλίες της είναι γνωστές ανά τον κόσμο. Ενδεικτικά κάποια από τα αξιοθέατα του νησιού είναι το Αρχαίο Ιερό του Απόλλωνα και της Δήμητρας στο Γύρουλα Σαγκρίου, το Αρχαίο Λατομείο του Απόλλωνα, ο Αρχαιολογικός Χώρος Γρόττας, το Ιερό του Διόνυσου στα Ύρια, ο Ναός του Απόλλωνα – Πορτάρα, τα Ελαιοτριβεία ή Φάμπρικες Κορώνου, το Ελαιοτριβείο Ιωάννη

Σακελλιάδη, εκκλησίες και μοναστήρια, κάστρα και πύργοι και μουσεία όπως το Γεωλογικό Μουσείο Απειράνθου, το Αρχαιολογικό Μουσείο Νάξου, το Ενετικό Μουσείο και άλλα. Τα τοπικά προϊόντα που παράγει είναι πατάτες, τυριά, μέλι, κίτρο, ρακί, βότανα, γλυκά του κουταλιού, ντόπιο κρασί και κάποιες από τις παραλίες που υπάρχουν στο νησί είναι η παραλία Αγία Άννα, η παραλία Καλαντός, το λιμάνι και η παραλία Πάνερμος ή Πάνορμος, ο Όρμος Μουτσούνα, η παραλία Γρόττα και άλλες πολλές.

Τα χαρακτηριστικά του τουρισμού της Νάξου είναι όλα τα αξιοθέατα που έχει διότι διοργανώνονται επισκέψεις σε αυτά, οι παραλίες της, η αποκριάτικη παράδοσή της στην οποία ο τουρίστας θα παρακολουθήσει διάφορα έθιμα της Νάξου όπως τις λαμπαδηφορίες, τους κουδουνάτους και άλλα. Επίσης είναι διάφορες εκδηλώσεις όπως πανηγύρια και άλλα και διάφορες δραστηριότητες που υπάρχουν στο νησί όπως θαλάσσια σπορ, ιππασία, ιστιοπλοΐα, καταδύσεις, οργανωμένες εκδρομές, δραστηριότητες για τα παιδιά, πεζοπορία, ποδηλασία και τένις. Επιπλέον είναι τα ξενοδοχεία που έχουν τις κατάλληλες υποδομές για όποια προτίμηση έχει ο τουρίστας.

3.3 Δονούσα

Η Δονούσα απέχει 14 ναυτικά μίλια από το λιμάνι της Αμοργού (Κατάπολα) και 4 ν.μ. βορειοανατολικά από τις νησίδες Μακάρες περί το μέσον και ανατολικά της Νάξου και 8 ναυτικά μίλια από Νάξο. Η έκτασή της είναι 13,652 τ.χλμ., λοφώδης και πετρώδης (μεγίστης διαμέτρου 3 μίλια) με μέγιστο υψόμετρο 385 μέτρα και με 167 μόνιμους κατοίκους κατά την απογραφή του 2011. Περιβάλλεται από πολλούς σκοπέλους πλην όμως έχει καθαρό δίαυλο εισόδου στο λιμάνι που βρίσκεται στο νοτιοδυτικό όρμο, από τη πλευρά των Μακάρων νήσων. Απαιτείται προσοχή από τους προσεγγίζοντες ιδίως τις ανατολικές ακτές ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της νύχτας. Το πιο αξιοσημείωτο από όλα είναι οι μεγάλοι αμφορείς με την διακόσμηση από κύκλους. Κάτω από το έδαφος αυτής, υπάρχουν σαφείς μαρτυρίες ζωής που χρονολογούνται στις παλαιότερες περιόδους της ιστορίας. Σύμφωνα με την αρχαία Ελληνική Μυθολογία το νησί πήρε το όνομα του από τον θεό Διόνυσο, ο οποίος έζησε σ' αυτό το νησί. Ο Θησέας και η Αριάδνη σταμάτησαν στη Δονούσα, η οποία τότε ονομαζόταν "Δία", όταν επέστρεφαν από την Κρήτη. Ο Διόνυσος είδε την Αριάδνη και την ερωτεύτηκε τρελά. Γι' αυτό η θεά Αθηνά διέταξε τον ήρωα Θησέα να υπακούσει στον Διόνυσο και να αφήσει την Αριάδνη στο νησί. Έτσι η μοίρα της Αριάδνης ήταν να γίνει η αχώριστη σύζυγος του Διονύσου. Επιπροσθέτως η Δονούσα χρησιμοποιήθηκε κατά τους Ρωμαϊκούς χρόνους σαν τόπος εξορίας. Σήμερα τα ασβεστωμένα σπίτια με τα μπλε και πράσινα παράθυρα κάνουν το

κυκλαδίτικο χρώμα της Δονούσας όλο και πιο ζωντανό, καθώς απλώνονται αμφιθεατρικά πάνω από την προβλήτα και τον μόλο. Το τοπίο συμπληρώνεται από μια χρυσή αμμουδερή παραλία και ένα λόφο με ένα ασβεστωμένο κάτασπρο εκκλησάκι, την Παναγία, όπου ένας λαμπρός εορτασμός λαμβάνει χώρα κάθε χρόνο, στις 15 Αυγούστου. Αιώνιοι φοίνικες σαν πυργίσκοι στολίζουν το νησί, ενώ από το υψηλότερο σημείο που είναι το βουνό ο «Πάππας» μπορεί κανείς να απολαύσει την εξαίσια θέα. Κοντά στην υπέροχη αμμουδερή παραλία του Κέδρου, στον βυθό της θάλασσας, μπορεί κανείς να δει τ' αχνάρι ενός πλοίου του αντιτορπιλικού "Orion" που βυθίστηκε τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Δεν υπάρχει αρκετό πόσιμο νερό στην Δονούσα εκτός από την «πηγή» στο χωριό Μερσίνι, το οποίο ρέει ακατάπαυστα. Εκεί η φύση οργιάζει σε ένα πραγματικά εκπληκτικό συνδυασμό πράσινου και απέραντης θάλασσας.

Οι τουριστικοί πόροι του νησιού είναι μια βάρκα ονόματι «λάντσα» η οποία μεταφέρει τους τουρίστες σε απομακρυσμένες ειδυλλιακές αμμουδερές παραλίες όταν θέλουν να κολυμπήσουν σε σμαραγδένια εξωτικά νερά και να περάσουν υπέροχα. Επίσης υπάρχουν ταβέρνες με φρέσκο ψάρι, αρκετά καφέ-μπαρ όπου κάθε βράδυ όλοι οι φίλοι γίνονται ένα, και απολαμβάνουν το ποτό τους συνάμα με το υπέροχο τοπίο. Η Δονούσα δεν είναι ένα νησί ακραίου στυλ – ζωής αλλά κάτι πιο ενδιαφέρον, απόλαυση ηρεμίας και απόλυτης ξεκούρασης.

Τα τουριστικά χαρακτηριστικά είναι η ίδια η φύση. Για παράδειγμα επισκέψεις σε διάφορα χωριά αλλά και παραλίες όπως το Χωριό (Σταυρός). Εκεί βρίσκεται το κέντρο του νησιού όπου βρίσκεται και το λιμάνι. Στο χωριό Σταυρός υπάρχουν τα περισσότερα καταστήματα του νησιού, ταβέρνες, σούπερ Μάρκετ, ψιλικά, μπαρ και εστιατόρια. Εκεί ακόμα υπάρχει το δημαρχείο και το ιατρείο του νησιού. Εκεί βρίσκεται και η μικρή εκκλησιούλα, η «Παναγίτσα» στην κορυφή του λόφου. Το Χωριό (Μεσαριά) είναι ένα μικρό χωριουδάκι, περίπου ακατοίκητο, ενώ η παραλία στο Χωριό (Καλοταρίτισσα) είναι μια υπέροχη παραλία με κρυστάλλινα καταγάλανα νερά και φανταστικός βυθός.

3.4 Κουφονήσια

Το σύμπλεγμα δύο νησίδων νοτιοανατολικά της Νάξου και δυτικά της Αμοργού ονομάζεται Κουφονήσια. Ένας πορθμός πλάτους 200μ. χωρίζει τα δύο νησιά. Το Πάνω Κουφονήσι (που αποκαλείται συχνά και απλά Κουφονήσι) είναι το μικρότερο νησί των Κυκλάδων, με έκταση μόλις 3,5 τ.χλμ. αλλά και το πλέον πυκνοκατοικημένο. Από τους 284 κατοίκους του, οι 110 είναι νέοι, αναλογία μοναδική για τα ελληνικά δεδομένα. Τα σχολεία (νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο και λύκειο) του νησιού συγκεντρώνουν σήμερα 70 μαθητές. Το

Κουφονήσι είναι ψαροχώρι και όλες οι οικογένειες ασχολούνται με την αλιεία. Οι λίγες καλλιέργειες που υπάρχουν στο νησί, τα αιγοπρόβατα και οι αγελάδες ουσιαστικά καλύπτουν μόνο τις οικιακές ανάγκες των κατοίκων. Οι ίδιοι συνηθίζουν να λένε ότι τα καΐκια είναι περισσότερα από τις οικογένειες του νησιού. Γεγονός είναι πάντως ότι με 35 μεγάλα σκάφη (δίχως δηλαδή να υπολογίσουμε τα "χταποδιάρικα" και τα μικρότερα) το Κουφονήσι διαθέτει τον μεγαλύτερο αλιευτικό στόλο στην Ελλάδα αναλογικά με τον πληθυσμό του.

Τουριστικοί πόροι δεν υπάρχουν στο νησί διότι ο τουρισμός ανακάλυψε τα Κουφονήσια μόλις την τελευταία δεκαετία και ο τόπος ακόμα διατηρεί αρκετή από την παρθενική του γοητεία. Παρόλο που τα τελευταία χρόνια γίνεται ολοένα και πιο δύσκολο να ανακαλύψει κανείς μία μοναχική παρθένα παραλία, η χρυσαφένια άμμος και η αστραφτερή θάλασσα στα ήρεμα, ολιγοσύχναστα Κουφονήσια είναι μια αποζημίωση για τον παραθεριστή. Ο λευκός ανεμόμυλος στα αριστερά της προκυμαίας του λιμανιού μοιάζει να καλωσορίζει τον επισκέπτη ενώ πιο ψηλά βρίσκεται κτισμένη η Χώρα, με τα γραφικά ασβεστοβαμμένα σπίτια.

Τουριστικά χαρακτηριστικά είναι κι εδώ κάποιες παραλίες και αξιοθέατα όπως η Κέρος. Αυτό το βραχώδες, χωρίς λιμάνι, νησί, ΝΑ του Κουφονησιού, υπήρξε ένα από τα σημαντικότερα κέντρα του Κυκλαδικού Πολιτισμού (3000-2000 π.Χ.). Ανασκαφές στη δυτική του πλευρά αποκάλυψαν αρχαιολογικά ευρήματα μεγάλης αξίας, μεταξύ των οποίων πλέον από 100 μαρμάρινα ειδώλια. Δύο απ' αυτά, ο «Αρπιστής» και «ο Αυλητής» εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας ενώ επιβλητικό είναι και το ύψους 1,40 μ. ειδώλιο της «Μεγάλης Μητέρας». Οι παραλίες του νησιού σε όλο το μήκος της νότιας ακτής του νησιού, από τον Παριανό στα δυτικά ως το Πορί στα ανατολικά, είναι μαγευτικές. Κολπίσκοι χρυσής άμμου εναλλάσσονται με άγρια στην όψη θαλασσινά σπήλαια, που το κύμα έχει σκάψει στα βράχια. Η Χαρακόπου και η Πλατιά Πούντα είναι οι πιο πολυσύχναστες, ο Φανός η πιο ήσυχη, το Πορί η πιο απομακρυσμένη και μάλλον η καλύτερη. Απέχει περίπου 4 χλμ. από την Χώρα, αλλά αξίζει τον κόπο. Επίσης είναι και κάποιες πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως η γιορτή του Αγίου Γεωργίου, ο οποίος είναι προστάτης του νησιού, όπου μετά τη λειτουργία, γίνεται περιφορά της εικόνας, το τελευταίο Σάββατο του Ιουνίου η γιορτή του «Ψαρά». Προσφέρονται ολόφρεσκα ψάρια, νόστιμοι μεζέδες και ποτά σε όλους και τα παραδοσιακά μουσικά όργανα ξεσηκώνουν τους επισκέπτες. Όλα τα μαγαζιά παραμένουν κλειστά και το γλέντι γίνεται στους δρόμους και την πλατεία.

3.5 Σχοινούσα

Η Σχοινούσα, ένα μικρό νησί έκτασης 9,5 τετραγωνικών χιλιομέτρων ανήκει στο σύμπλεγμα των Μικρών Κυκλάδων. Τη συναντάμε νότια της Νάξου και βορειανατολικά της Ηρακλείας. Έχει μόνιμο πληθυσμό 206 άτομα. Η Σχοινούσα έχει δύο οικισμούς, τη Χώρα και τη Μεσσαριά. Ο οικισμός της Χώρας είναι κτισμένος σε ύψωμα, στην ενδοχώρα του νησιού και απέχει 1,2 χλμ. από το λιμάνι του νησιού, το Μερσίσι, το οποίο θεωρείται ένα από τα καλύτερα καταφύγια μικρών σκαφών σε όλο το Αιγαίο. Ο δεύτερος οικισμός του νησιού, η Μεσσαριά απέχει 3 χλμ. από τη Χώρα.

Οι τουριστικοί πόροι του νησιού είναι ικανοποιητικοί διότι οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία και τον τουρισμό. Ο επισκέπτης στη Σχοινούσα θα απολαύσει μέρες ξεκούρασης και ηρεμίας. Η ηρεμία του τοπίου, το απέραντο γαλάζιο και το ζεστό χαμόγελο των κατοίκων γαληνεύουν την ψυχή, ηρεμούν το σώμα και ωθούν στην απόλαυση του τοπίου της θάλασσας και της φιλοξενίας των νησιωτών. Οι τουριστικές υποδομές της Σχοινούσας ικανοποιούν τις ανάγκες των επισκεπτών του νησιού και τους προσφέρουν όλες τις σύγχρονες ανέσεις.

Τουριστικά χαρακτηριστικά αξιοθέατα όπως η εκκλησία των Εισοδίων της Θεοτόκου με την θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Ακαθής στη Χώρα, η εκκλησία του Ευαγγελισμού στον παραδοσιακό οικισμό Μεσσαριά. και η σπηλιά του Πειρατή στο δρόμο για το Λιμάνι. Παραλίες όπως Άγιος Βασίλης, Αλυγαριά, Λιόλιου, Μπαζαίου, Αλμυρός και άλλες και πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως το Πανηγύρι της Παναγίας της Ακαθής, (Ακάθιστος Ύμνος, κινητή εορτή), γιορτάζεται την επόμενη ημέρα από την τελευταία Παρασκευή των Χαιρετισμών της Θεοτόκου με προσφορά φαγητού και χορό με παραδοσιακά μουσικά όργανα, οι εκδηλώσεις του Συλλόγου Σχοινοσιωτών, στις 12, 13, 14 Αυγούστου με παρουσιάσεις παραδοσιακών χορών από τα χορευτικά συγκροτήματα του Συλλόγου, παραδοσιακούς οργανοπαίχτες και έκθεση φωτογραφίας και άλλες.

3.6 Ηρακλεία

Η Ηρακλεία είναι το δυτικότερο νησί του συμπλέγματος των Μικρών Ανατολικών Κυκλάδων με επιφάνεια 18,078 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Βρίσκεται στα νότια της Νάξου και απέχει 18 ναυτικά μίλια από τη Χώρα της Νάξου (περίπου 1 ώρα και 15 λεπτά διαδρομής με το πλοίο της γραμμής) και 2,5 ναυτικά μίλια από τα νότια ακρωτήρια Γαϊτάνι και Κατωμέρι της Νάξου. Η Ηρακλεία έχει 151 κατοίκους και αποτελείται από δύο οικισμούς: τη Παναγία ή Χώρα και τον Άγιο Γεώργιο όπου βρίσκεται το λιμάνι του νησιού. Η Ηρακλεία

προσφέρεται για ηρεμία και χαλάρωση. Δεν έχει έντονη νυκτερινή ζωή, αλλά οι επισκέπτες μπορούν να απολαύσουν ήσυχους περιπάτους ή καταδύσεις για να θαυμάσουν τον πλούσιο βυθό. Το λιμάνι διαθέτει πόσιμο νερό για την εξυπηρέτηση των επιβατών των σκαφών που το προσεγγίζουν. Το νησί διαθέτει επίσης ελικοδρόμιο. Στην Ηρακλεία δεν υπάρχει σταθμός βενζίνης ούτε τραπεζική εξυπηρέτηση.

Οι οικονομικές δραστηριότητες είναι η κτηνοτροφία, η γεωργία και ο τουρισμός. Το νησί φημίζεται για τα νόστιμα παραδοσιακά του τυριά, τα κρέατα (κατσίκι, αρνί και χοιρινό), τη φάβα και το θυμαρίσιο μέλι εξαιρετικής ποιότητας.

Τουριστικά χαρακτηριστικά είναι το σπήλαιο του Αϊ-Γιάννη με σημαντική παρουσία σταλακτιτών, σταλαγματιών. Είναι το μεγαλύτερο σπήλαιο των Κυκλάδων και ένα από τα πιο ενδιαφέροντα της Ελλάδος, το Κάστρο του Λιβαδιού, αμυντικό οχυρό της Ελληνιστικής περιόδου, οι εκδηλώσεις στις 8 Νοεμβρίου, ημέρα της εορτής των Παμμεγίστων Ταξιαρχών Μιχαήλ και Γαβριήλ, στις 28 Αυγούστου, παραμονή της εορτής της Αποτομής της κεφαλής του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, γίνεται εσπερινός μέσα στην πρώτη μεγάλη αίθουσα του ομωνύμου σπηλαίου. Συρρέει πλήθος κόσμου και από τα γύρω νησιά και το θέαμα είναι φαντασμαγορικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η ανάπτυξη του τουρισμού στην Νάξο έχει επιφέρει κάποια καλά στοιχεία αλλά και μερικές επιπτώσεις πολύ κακές για την ποιότητα ζωής των κατοίκων του νησιού. Η κοινωνική-πολιτιστική πλευρά του νησιού έχει αλλοιωθεί από τον τουρισμό. Το περιβάλλον του νησιού επίσης έχει αλλοιωθεί από τον τουρισμό. Την ευθύνη γι' αυτές τις επιπτώσεις την έχουν σε μεγάλο βαθμό οι ίδιοι υπεύθυνοι για το τουρισμό από την μεριά του νησιού και λιγότερο οι τουρίστες. Μια προσπάθεια για να μην χειροτερέψει το νησί λόγω τουρισμού είναι οι αρμόδιοι της Νάξου να κινηθούν με βάση τις αρχές της αειφορίας και να μελετούν καλύτερα τα δεδομένα έτσι ώστε να μπορούν να παράγουν μορφές τουρισμού τέτοιες που δεν θα επηρεάζουν το φυσικό περιβάλλον του νησιού, τους ντόπιους και τον τρόπο ζωής τους. Τα νησιά που δεν έχουν αναπτυγμένο τουρισμό σίγουρα θα πρέπει να μελετήσουν πολύ καλά τις δομές τους έτσι ώστε να μην αναπτύξουν μορφές τουρισμού (π.χ. μαζικός) που θα βλάψουν τα νησιά και τους ντόπιους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Λαγός, Δ. (2005). *Τουριστική Οικονομική*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Ανδριώτης, Κ. (2005). *Τουριστική Ανάπτυξη και Σχεδιασμός*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
- Βικιπαίδεια
- <http://www.naxos.gr/gr/>